

ERDÉLYI GAZDA

ALTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,
hová a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.
Kéziratok nem küldetnek vissza.
Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.
Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, beltorda-utca 1. szám,
(„Közművelődés” nyomdai részvénytársaság felvételi irodája).
Ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetések és hirdetési pénzek, valamint a reklamatok.

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

TARTALOM.

Gazdaközönségünkhöz. — Az Erd. Gazd. Egylet ekeversenyének lefolyása. — A kihordott trágya kezelése őszszel és télen a szántóföldön. — A burgonya szedéséről, eltartása és takarmányozásáról. Jattke Ferencz — Hogyan lehet télen a káposztát legjobban eltartani — Istállótrágya és műtrágyák — Felhívás a hazai közönséghez.

Kormányintézkedés.

Ministeri rendelet a szőlőszeti és borászati tanfolyam ügyében.

Vegyesek.

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara ülése. — Hausse a cukorpiacra. — A cikória vagy katáng termesztése. — Tizennégy telivér mén. — Gümőkóros átlak husának fertőző képessége. — Övöszer az ezüst tárgyak megfeketedése ellen — A fegyverészek keményítésére
Piaczi értesítő.

Gazdaközönségünkhöz!

Az erdélyi gazdasági egylet kolozsvári heremag tisztító és értékesítő raktárából az felső szállitmány eladatott és mint igen kitűnőleg tisztított arankamentes mag, mmként 65 frttért lett értékesítve.

Ezen ténnyel is be lett bizonyítva az, hogy milyen üdvös dolog volt ezen raktár létesítése, a mely kizárólag a birtokosság érdekében lett felállítva s a mely csakis az ők jóllétének előmozdítását célozza.

Gazdaközönségünk nagy része a helyett, hogy raktárunkba küldötte volna heremagját tisztítás és értékesítés végett, ismeretlen agensek és oly magkereskedőknek adta el, a kik tizszeres hasznót huztak belőle s mmként legalább 5 frt-tól kezdve 16 frtig is megkárosították.

Hogy ilyennemű kizsákmányolásnak ne tegyék ki termelőink magukat, felhívjuk gazdaközönségünket, hogy ne siesse el ezen keresett, s hova-tovább értékesebb termény elárusítását, hanem küldje azt teljesen megnyugodva a csak saját érdekükért létesített raktárba, a hol terményük teljesen tisztítva és arankamentesen a legmagasabb áron lesz értékesítve.

Az Erd. Gazd. Egylet ekeversenyének lefolyása.

Gazdasági gépeink s eszközeink kitűnő mi voltát a gazdasági egyletek által rendezett ekeversenyeknek de főként a gépgyárosok buzgó törekvésein k s gyár iparunk rohamos fejlődésének köszönhetjük.

Manapság nem kell kétségbe esnünk a csekély termés miatt, mert olcsó pénzen kitűnő talaj javító és mivelő eszközökhöz juthatunk, melyek bizonyára nagy behatással vannak a termés és jövedelem emelésére.

Egy igen előkellő nagy birtokos és kitűnő gazda így nyilatkozott a napokban: „25 % termésemmel több van a mióta Sack ekével szántok” és méltán, mert Sack Rudolf ekéi s talaj javító eszkövei megérdemlik, mind jóság, mind tartósság tekintetében, hogy első helyen említessenek.

Mind e mellett vannak nekünk még igen kitűnő ekéink, melyeket belföldi gyárossaink mutattak be ekeversenyünkön s melyek mind czél-szerű szerkezet mind jóság tekintetében bátran ajánlhatók gazdaközönségünk figyelmébe.

Igen jó ekéket mutattak be az erdélyi gazdasági egylet mult hó 27-én tartott ekeversenyén és pedig egyesekéket mutattak be, Umrath és Társa Budapest, Simonffy István Kolozsvár, továbbá Perge és Rozslay Nagy-Várad. Váltó ekéink között a Sack ekéi után igen jó munkát végzett Simonffy ikerváltó és Rieger váltó ekéje, mely utóbbi főleg olcsósága miatt ajánlható kis gazdaságba.

Igen jó mélyítő ekéket láttunk Sack, továbbá Umrath és Társa ceégektől.

Kettős ekéink között a felülmulthatatlan Sack eke után első helyen érdemel említést Bauer és Társa Balogh féle kettős ekéje, mely főleg egyszerű szerkezete, könnyű kezelése és jó munkája által tűnt ki. De nem sokkal állanak hátrább olcsóság és jó munka tekintetében Perge és Rozslay, Simonffy István, Schembek János és társa Süveges Ferencz kettős ekéi.

Hármas ekéink közül a Sack féle ekék tettek legkitűnőbb munkát ugyszintén Kombinált ekéje is. — A verseny késő estig tartott s méltán elmondhatjuk, hogy ez volt Erdély legszebb, legnagyobb és legsikerültebb ekeversenye, az érdem, fáradság, és munka jutalmazatlanul nem maradt.

A kihordott trágya kezelése őszszel és télen a szántóföldön.

Általános azon tapasztalat, miszerint a szántóföldekre kihordott trágya kezelése körül a legtöbb gazdaságban nem járnak el elég okszerűen. Bármennyire hiányosnak is tartjuk ezt, nem szabad megelégedkeznünk azon körülményről, miszerint gyakran a leghelyesebb kezelés elé oly ter-

mészeti akadályok gördülnek, melyek ez eljárá-sunkat módosítják, vagy éppen megakadályozzák. Így pl. habár talajviszonyaink között leghelyesebbnek tartjuk a kihordott trágya azonnal való elterítését és sekély alászántását, ezt téli, vagy fagyos időben végrehajtani teljes lehetetlen.

Első, a mi igen nagy fontossággal bír az, hogy a trágya a trágyatelepről helyes mód szerint vitessék ki a szántóföldre. A szekerek meg-rakásánál arra kell ügyelni, hogy a trágyadomb alsó rétege, mely már az érés nagyobb fokát érte el, a felső kevésbé érett, száraz réteggel összekevertessék. Igen nagy fontossággal bír ez akkor, ha földünket egyenletesen kívánjuk meg-trágyázni, mert ha úgy járunk el — mint szél-tében szokásos, hogy egy időben folytonosan csak a felső réteg rakatik szekerre s legutóljára hor-datik el az alsó réteg, egyenletes végeredményt nem fogunk elérni, miért ezen eljárás helytelen.

A trágya dombot egyik végén oldalt kell megkezdeni — természetesen a felső réteg előbb elveendő, hogy azonnal az erőtebb részhez juthassunk. Ezen eljárás bővebb magyarázatra nem szorul, csak azt tartjuk még szem előtt, hogy minden szekerre a trágya minden rétegeből egyenlő mennyiség rakassék fel.

A szántóföldön való lerakásnál az egyen-letes elosztásra nézve kívánatos, hogy a szántó-föld hossz barázdák által egyenlő széles részekre osztassék.

Ezen hosszbarázdák jelzik a lerakandó trágya kupaczkok sorait. Nagyobb gazdaságokban azon helyeket, hova a kupaczkok rakandók, még kapa-vágásokkal is meg szokták jelezni. Ez utóbbi azért is nagyon praktikus, mivel cselédeink kö-zött többen vannak olyan megbizhatlanok, hogy folytonos ellenőrzésre van szükségük.

A kupaczkok egymástól való távolsága a sorban könnyen meghatározható és azok helyei-nek jelzése csaknem felesleges, kivált hogy ha a mezőgazda a kihordást és elteretést szemé-lyesen felügyeli, vagy a megbizható béres, vagy napszámoknak a kellő utasítást megadja.

Nagy figyelem és jóakarát szükséges még akkor is, ha minden jelezve van, mert igen sok függ a kupaczkok egyenlő távolsága és egyenlő nagyságától.

Most már az a kérdés merül fel, hogy a kihordott trágyát azonnal elteregessük-e azon esetben is, ha az alá nem szántatható? Ezen kér-désre okvetlenül igennel kell felelnünk, mert legyen az időjárás bárminő, nem szabad, hogy az istálló trágya hosszabb ideig kis kupaczkok-ban maradjon, mivel az ilyen eljárás a legna-gyobb mértékben káros. Meleg időjárás mellett

A magas kormány kezdeményezése folytán alapított

„HUNGARIA” MŰTRÁGYA-, KÉNSAV- ÉS VEGYI-IPAR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

ajánlja saját gyártmányú, tiszta kénsavval feltárt, elismert kitűnő minőségű műtrágyáit: esontliszt-, spodium-, amoniak- és ásványi superphosphatokat, párolt esontlisztet, Thomassalakot, chilisalétromot, kénsavas kálit és ammoniakot; Fülönlegességeket, mint: szőlő-, répa-, rét-, kender stb. trágyát és mindennemű egyéb műtrágyát, kénsavat, réz- és vasgáliczot. — Talaj-elemzések díjmentesen eszközöltetnek. Felvilágosítással és árjegyzékkel készsé- gesen szolgál gyáraink központi irodája: V., Erzsébet tér 9. sz. II. emelet, hová levelek és megrendelések intézen- dők. — Telefon-szám 882.

Mindennemű

műtrágya.

Thomas-
salak.

— még télen is — a kupacokban gyors vegy-bomlás áll be s a képződött ammoniák elszáll a levegőbe s ez a talajra nézve el van veszve. Igen fontos pedig ez éppen azon szempontból, mivel az ammoniákban legdrágább növényi tápanyag — a nitrogén — vesz el.

Néhányan „praktikus“ gazdáink közül gunyosan mosolyognak, mikor az ember az ammoniakról vagy nitrogénről, valamit említ „Hallgasson el maga theoreticus érveléseivel, mi régi praktikus gazdák ezzel úgy se tudunk semmire se menni, mivel nekünk mit sem használ s rajtunk mit sem képes segíteni.“

Ezt mondta nekem az idén egy ugynevezett praktikus gazda, a ki épen nem volt a legnagyobb pessimista.

Olyan gazdák, a kik szorgalmasan olvasnak gazdasági könyveket és lapokat, hogy magukat tökéletesítsék; vagy pedig valamely gazdasági tanintézetet, vagy iskolát végeztek, óvakodni fognak hasonló vélemény nyilvánítását kockáztatni, de sőt ilyenre nem is gondolnak.

A kis gazdák viszonyainak egy alapos ismerője következőleg nyilatkozott a Praktischer Landwirth 36. számában: „Kétkedjék és beszéljen bárki a mit akar, de tény az, hogy egy oly fiatal gazda, a ki ilyenmü gazd. iskolát végzett, egészen más és sokkal jövedelmezőbb gazdaságot visz, mint hasonszerű szomszédjai, a kik nem végeztek.“

De csak térjünk vissza tárgyunkhoz! A sokáig kupacokban hagyott trágyából nagy része az ammoniaknak a levegőbe elillan es így a trágya a növényi tápanyag legfontosabb részét elvesztette.

Minden gazda, a ki a trágya hosszabb ideig való kupacokba hagyását praktizálta, már meggyőződhetett arról is, hogy ott, a hova a kupacok le voltak rakva, úgy nevezett buja, kövér foltok keletkeztek. Az azon helyen levő növény kiváló buja fejlődést mutat. Ha a szántóföld gabonával van bevetve, akkor azon helyeken megdől s csak később érik meg; a czakorrépa nagy és nehéz lesz, de kevés czukortartalommal bír; burgonya kevésbé lisztes, de annál vizenyősebb. Bükköny és egyéb takarmány foltosan fejlődik, megdől, rothad stb.

Minél hosszabb ideig maradnak a kupacok a mezőn, annál nagyobb egy felől az ammoniák elillanása által a veszteség; másfelől meg annál jobban látható a buja foltok. Ilyen helyeken a trágya kilugozása által tulgazdagítottuk a talajt tápanyagokkal, míg ellenben körös-körül az egyes helyek értéketlen trágyát kaptak.

Azért sietnünk kell ezen bajt megakadályozni, s a trágyát minél előbb eltereketni.

Az eltereketése a trágyának egyenletesen kell történjék s a nagyobb darabokat el kell aprózni.

Egy másik kérdés az, hogy a trágya elteretve hosszabb ideig fekvé maradhat-e, vagy azonnal annak alászántásához fogjunk? Megfagyott földön ezen kérdés tárgytalan, mert ezen esetben annak alászántása lehetetlen.

Olyan szántóföldön, a mely oldalos, czél-szerűtlen dolog volna, a trágyát elteretve fekvé hagyai Ha a föld meg van fagyva és esőzés vagy hirtelen hó olvadás áll be, a trágya kilugoztatik, a vízben feloldott, vagy összehordott trágyarészeket a talaj be nem veheti és így az oldalról lefolyó víz által elsodortatnak.

Ezen baj bekövetkezéséből önként értetik, hogy oldalos helyeken a trágya lerakása eltereketése kockázatos dolog, a miért is az egyáltalán nem ajánlható.

Itt tehát a trágyát minden áron azonnal alá kell szántani. A hol ez, a fagy miatt, nem volna lehetséges, hagyjunk fel egyelőre a trágya kihordással, vagy segítsünk azáltal magunkon, hogy keressünk egy alkalmas helyet a szántóföldön a hová az egész trágyamennyiséget egy nagy csomóba rakva addig várunk, míg idő érkezik annak eltereketése és azonnali alászántására.

Erről később még folytatólag meg fogunk emlékezni. (Der Praktisch. Landwirth.)

A burgonya szedéséről, eltartása és takarmányozásáról.

Hazánk egyik legjelesebb burgonya termelőjének Játka Ferencnek tpllából kitünő cikk jelent meg e tárgyról a Földm. Értesítőben, melyet az alábbiakban mi is közlünk.

Ez idén bevárhattuk, hogy a burgonya szára elszáradjon és a gumók a stólóktól elváljanak, mi a teljes érének jele. Ilyenkor már az összes tápanyagok a levelekből a gumókba vándoroltak és ott keményítővé v. ltoztak át. A nyár heve, kivált az utónyáré erősen hatott a levelek assimilatiojára, mert a Felföldön még a közönséges burgonya-félék is 18% keményítőt mutatnak, a szeszgyári burgonyafajták pedig — mint a száz és maerki hagyma — 22—23%^o-ot.

Ha már a keményítő tartalomról írok, ezen évad egy különös jelenségéről meg kell emlékezni. Augusztus végén „megpróbácsoljuk“ a burgonyát is; — mert hát ott, hol a burgonya főtermény és nyers anyagul lesz természetesen a szeszgyárak számára, reszkető kíváncsisággal várjuk a hozamot, főleg pedig azt, milyen nagy a keményítő tartalma! és ime augusztusban burgonyánk keményítő tartalma: 23—25%-ra rugott. Erre bekövetkeztek a szeptemberi esők s a mitől tartottunk, bekövetkezett: a burgonya fattyugomókat termelt, keményítő tartalma pedig a megélenkült nedvkerítés folytán apadt.

No de hát 22% keményítővel is meg vagyunk elégedve, lévén 65 q holdankinti termésnél holdankint 14.30 q keményítő-hozamunk, mi sokkal előyösebb, mintha nagyobb volna a termés kisebb keményítő tartalommal; mert 18%-os keményítő tartalmu burgonyából kereken 80 q burgonyát kellene aratnunk. Nekem az idén aránylag csekély átlag termésem volt, halomlás szerint a hozam másoknál jóval nagyobb volt, 80 sőt 100 q holdankint.

A burgonyaszedés munkáját nálunk nagyobbára kézzel, kapa után végzik, pedig kár, hogy a burgonya kiszántó ekék, meg a burgonya szedő gépek nem tudnak eléggé elterjedni; mert nemcsak hogy munkájuk olcsóbb, hanem szaporább és kedvező feltételek mellett tökéletesebb is.

A gép munkáját egyrészt a terebélyes burgonyaszár akadályozza, a mennyiben a kerekre, s tengelyekre csavarodván, azokat forgásban megakasztja; de a nyirkos talaj is akadályozza a munkát, főleg az oly rendszerű kiszedőgépeknél, a melyek rázó szerkezettel vannak ellátva, a mely szerkezet a sáros földtől eldugul és munkaképtelenné válik.

A Münster-féle rendszerű burgonyaszedő gép nyirkos talajban is jól dolgozik, ezt ajánlhatom; szintugy Scholtz-féle gépet Matheocsról (Szepeesség) holott pl a Güllich-féle gépet csak száraz homokban alkalmazhatjuk előnyvel.

Ha a Scholtz-féle géppel dolgozni akarunk és a burgonya szára még erőteljes volna, azt előzetesen kaszáltassuk le, mivel elmozdítjuk a legtöbb akadályt. Ha az igavonók serényen lépnek, a föld jól porlasztva hull oldalt, a melyre a burgonya-gumó kivettetik.

Kitünő szolgálatot tesznek a burgonya kiszántó ekék is, és száraz talajban oly tökéletesen dolgoznak, hogy az összes burgonyagumó a felszínre kerül. Ekkor a felszínen levő burgonyát szedjük össze s legfeljebb itt-ott, a hol a burgonya szára fekszik, kézzel turkáljuk fel a talajt és a netán felszínre kerülő gumókat is felszedjük. A munka oly gyorsan megy, hogy egy szedő 5—7 q burgonyát szed fel naponkint.

Ha azonban a talaj nedves volna és a gumók még a föld alatti szárazon csüngenének, akkor először is a szedő kiszedi egy-két lépésnyire maga előtt a burgonyát, majd pedig az eke által két oldalt kivettett földet kapával átkutatja.

Olcsón szedtük ki a burgonyát, ha 1 q. kiszedése 10 krnál kevesebbe került, míg ezen felül a munka már drágának mondható Természetes azonban, hogy a termés mennyisége első sorban befolyásolja a szedés olcsóságát vagy drágaságát. Műszközők alkalmazásával a felényire

is birjuk redukálni a kiszedési költséget, tehát ebből a szempontból is előnyös gépeket alkalmazni.

Bármily módon szedtük ki a burgonyát, okvetlenül szükséges az utószedés, mert a talajban mindig sok burgonya marad vissza, a mely a termésnek 1—3%-át is képezheti. Ha a talaj porhanyó, azonnal fogasolhatjuk a burgonya tarlót, midőn a borona a burgonyát felszínre hozza; ellenben ha a talaj rögös lenne, ajánlatosabb lesz egy esőt bevárni, a mely után a burgonya jobban a felszínre kerül. Boronálunk rézsut és hosszában; rézsut, hogy a halmos talaj kiegyenlítették a bekövetkező szántás alá és a burgonya elékerüljön, hosszában, nehogy a rézsut menetben esetleg betakart burgonya a földben maradjon.

A fogás által rendekbe boronált burgonyaszár eltakarítatik s azt compostba vagy marhacsapásra kiterítjük; azon hely, hol a burgonya szára rendekben feküdt, ujólag megfogasoltatik, mert itt találunk legtöbb burgonyát. A burgonya szárát a tarlón elégíteni gazdasági kár, e mellett azon hátránnyal jár, hogy azon a folton hol a tűz égett, a következő évben termést alig látunk. A rothadt burgonyát a földön hagyni, ösmert okokból nem szabad. Az ily rothat burgonyát — levágván belőle a még ép részeket — égetett mésszel kezeljük, hogy a gomba-myeciumot tönkre tegyük; az utószedett burgonyát mielőbb felhasználni kell, télire eltenni kockázatos dolog. Ha az ily utószedett burgonyát feletetés által akarnak értékesíteni, figyelmeztetnem kell, hogy ha netán a gumók javarésze zöld lenne, azokat csak megfőzve és egészségesekkel vegyítve etessük, mert a solanin mérgező hatása már többször észleltetett.

A burgonya-gumó, a mint a talajból kikerült, felesleges nedvességét elpárologtatja. Az elpárologás mérvéről aként győződhetünk meg, ha 5 kilo burgonyát kiszedése után rögtön lemérünk és azokat egy-két hétre szabad levegőnek kiteve aztán ujából lemérjük. Tapasztalati tény, hogy az olyan burgonya, mely felesleges nedvességét elpárologtatta, jobban tartja magát a téli rakványban.

A burgonya, a mint a rakmányba — prismába — került, ha az időjárás nem oly zord, hogy fagyoktól kellene félni, csupán csak szalmaréteggel betakarandó, mire az első földréteggel az oromig befedendő. Az oron az eső behatása ellen két deszkából összetákoltt tetőzettel, ennek hiányában zsupba kötött szalmával befedendő.

Ezen a részen a még felesleges párák eltávolodhatnak. A mint már erősebb derek következnek, az orom is beföldelendő, a fagyok beállta előtt a második réteggel is befedendő.

A beföldelésnek czélja burgonyánkat a megfagyástól megvédeni, tehát ha csak pusztá földdel takarjuk be, akkor a földréteggel oly vastagnak kell lenni, a mely vastagra a föld befagyni szokott; ha azonban a burgonyára szalmát rakattunk, akkor a földréteg vékonyabb is lehet, mert a szalma, mint rossz hővezető, szintén védelmet nyújt a fagy ellen. Szalmatakaró mellett 40—50 cm. földréteg is elegendő, holott a pusztá földréteg 60—70 cm. vastag legyen.

A prismák méretei: alapja 1—2 méter, magassága 1—1.20 m. Egy prismába rendszeren 100—200 q. szoktak rakványozni. A prismák helye kimélyítendő 20—30 cm-re, miáltal biztosabb alapot nyer. Ha a prismák körül huzott árkokban víz gyűlné össze, azt okvetlenül vezessük le.

A beföldelésnél figyeljünk főleg arra, hogy a prismák alapokban jól legyenek betakarva, mert főleg ott fagy el a burgonya. Az északi oldalról a földréteg mindig vastagabb legyen, az ormot ellenben vékonyabb réteg is megvédi.

A burgonyát mielőtt el tennők, osztályozni szokták és pedig azért válogatják ki belőle a kicsinyét, mert ezen gumók leginkább hajlandók a rothadásra. Ha már az összes burgonyát nem is osztályoznók, a vetőmagul szolgálónál nem kellene azt elmulasztani. Az osztályozást kézzel és géppel végzik, a géppeli osztályozás tiszser

szaporább. Erre legalkalmasabb oly osztályozó henger, a mely megengedi a sodronyfomatot tágitani vagy összebb szoritani. Ily gép naponként 200 hectolitert is bir osztályozni. Az oly burgonya is, a mely piacra kerül, okvetlenül osztályozandó. Említést tettem, hogy az idén burgonyánk fattyu-gumókat termelt, ha csak lehetséges az ily burgonyát no használjuk vetőmagul, mert azon jelenséget fogjuk a tavasszal tapasztalni, hogy az elültetett gumó először fattyu-gumót termel és csak ezen második produktumból hajt csirát.

Használjunk tehát csak ép, érett és osztályozott burgonyát vetőmagul

Látunk még néhol a prismákon szelelő kürtöket is; minthogy ezek a küllevegőt a burgonyához vezetik, mely ez okból könnyen elfagyhat, azok czélszerűtlenek.

A burgonya akkor volt jól eltartva, ha az a felhasználásig ki nem csirázik. A csirázás a tartalékanyagok rovására megy végbe, tehát az ilyen burgonya értékéből veszít; de a termés nagysága is függ a csirázás mérvétől. Az első csirák után nyert termék mindig a legnagyobb, okvetlenül arra kell tehát törekednünk, hogy csirázását megakadályozzuk. mire főleg a hőmérsék (+ 1—6° R.) kellő szabályozására kell ügyellel lenni.

Ott, a hol a burgonya eltartására szorgosan ügyelnek, egy jegyzéket vezetnek a tapasztalt hőmérsékről. Ezen eljárással az összes burgonya állapota könnyen ellenőrizhető. A hőmérsék ellenőrzésére hőmérők szolgálnak, a melyek a kupacba lesznek mélyítve.

Tavasszal, ha a küllevegő hőmérséke emelkedik, a legnagyobb figyelemmel legyünk; azon kupacok, hol a hőmérsék nő, úgy szellőztetendők, hogy felváltva lent és fent egyik és másik oldalon nyitjuk, mi kiv. lt reggel és este fogatosítandó. Nappal a nyílások beföldelendők.

Ilyen eljárás mellett a burgonya csirázás nélkül várja be a tavaszt.

A burgonya etethető sertéssel, juhhal, szarvas marhával, lóval azonban nem. Aránylag a többi tápanyagához igen sok keményítőt tartalmaz; ha tehát csupán burgonyát etetnénk, egyrészt pazarolnánk keményítőben, mely émszétlenül kiürítenék, másrészt állatjainkat táplálnók rosszszul, azért pl. korpa hozzáadással kell a tápanyagon segíteni. Sertéseknek ilyformán igen jó hizlaló takarmánya. Nem tanácsos azonban a burgonyát velük nyersen feléltetni, hanem csak főve vagy gőzölve. A korpát a forró állapotban levő burgonyához keverjük és azt melegében feletetjük, még pedig azért, mert a burgonya keményítője a kihülés után megcsirizededik s jórészt emészthetlenné válik. Nem is szabad egy-egy takarmányozáshoz többet elkészíteni, mint a mennyit egyszerre feletethetünk. A naponkénti adag 5—7 kg. Juhainkkal szeletezve nyersen etetjük a burgonyát 1—2 kilós adagokban.

Fejős tehennel is nyersen etethetjük a burgonyát hizókkal azonban csak főve, vagy gőzölve. Ezeknél is azon eljárást kell figyelembe venni, mint a sertéseknél. Hogy a káros csirizedés be ne következék, ajánlatos a gőzölt és kifújt burgonya tömegbe malátát kevernünk, 1 q. burgonyára 3—4 kgot számítva. A maláta diastaseja a megolvadt keményítőt elcukrosítja, mely formában az sokkal emészthetőbb. Az így elkészített burgonya kellő szálás és erőtakarmánnyal keverve kitűnő hizlaló takarmányt nyújt s a lehető legjobb kihasználást biztosítja. 500 kilós hizókörmnek 20 kiló burgonyát adagolhatunk.

Lehet azonban a burgonyát takarmányozási célokra be is savanyítani.

A besavanyítás is, ha csak lehetséges, a burgonya gőzölt állapotában történjék; ha azonban gőzölünk nem volna, akkor a burgonyát föl kell szeletezni és törekkkel keverve bevermelni.

Minthogy pedig a besavanyítás által a burgonya tápanyagaiban veszít, *Fittbogen* szerint:

	50	76	140
	n a p a l a t t		
szerves vegyekben . . .	13.4%	18.3%	22.4%
nitrogén tart. vegyekben . . .	15.8%	34.7%	42.3%
keményítőben	17.4%	18.4%	25.0%
zirban	57.1%	59.1%	87.0%

tehát azt csak szükség esetében alkalmazzuk, midőn pl. a burgonyánk rothadni kezd. *Maercker* 100 q. burgonyára 4 q. kősót ajánl alkalmazni, hogy így a vegyi bomlást némiképp megapaszszá.

A besavanyított burgonya feletetésével sietni kell, hogy anyagvesztésünk minél kisebb legyen. A verem megnyitásánál, abból mindig csak a napi adagot vágjuk le, az etetésnél pedig óvatossággal járjunk el.

Jattka Ferencz.

Hogyan lehet télen a káposztát legjobban eltartani.

A káposzta egyik legnélkülözhetlenebb főzeléke minden háztartásnak s nincs is falusi kert, melyben termelésével többé-kevésbé kiterjedt módon ne foglalkoznának. Számos alakbani elkészítési módja lehetségessé teszi, hogy különböző alakban, akár minden nap is szerepeljen az asztalon. S éppen ebből az okból kifolyólag eltartási módja is különböző, majd gyalultan, majd fejesen savanyttatik be, de sőt nyersen is pinczékben eltartatik. S különösen ez utóbbi alakbani eltartása azért igen kedvelt, mert sokan a nyers káposztából készült káposzta-salátának előnyt adnak a savanyított káposztával szemben. Ámde a nyers káposztát eltartani nem könnyű dolog, mert könnyen megrothad, különösen abban az esetben, ha a pincze — bár kis mérvben is — nedves.

A nedves vagy nyirkos pinczében káposztát eltartani egyáltalában nem érdemes, mert az idő előtt elrothadni fog. A rothadást különben az a körülmény is elősegíti, hogy különösen abban az esetben, ha az aratás, mint ez idén is, nyirkos vagy esős időben végeztetik, a levelek közé nedvesség veszi be magát s az cseppek alakjában gyűlik meg a levelek alján, honnan azért nem távolodhatik el, mert a káposztafejek rendszeren gyökérükkel, illetőleg torzsájukkal lefelé helyeztetnek el. E bajt tehát elkerülendő, ha száraz pincze áll rendelkezésünkre, a káposzta fejeket torzsájukkal felfelé helyezük el, hogy így a levelek közül a nedvesség kiszivároghasson. Ha az így fektetett káposztafejeket deszkára vagy száraz homokra tettük el, úgy csaknem egész télen át megtartják friss, üde voltukat s rothadástól mentek maradnak. Természetes, hogy elhelyezés előtt, a külső, netalán megrothadt levelektől a leg gondosabban meg kell tisztogatni s nyersen való eltartásra a legépebb fejeket kiválasztani.

Ott, a hol száraz pincze rendelkezésre nem áll, czélszerűnek mutatkozik a káposztát a szabadban, vermekben eltartani. Némely vidéken már régi idők óta szokásos a káposztát ily módon eltartani s ott ez eltartási módot igen dicsérik, érdemes volna tehát azzal kísérletet tenni. Vermeket 50—60 cm. mélyre és tetszés szerinti hosszúra ássák. Ha a verem alapja száraz, úgy a káposzta fejeket torzsával felfelé egyenesen a földre rakják, ha ellenben a talaj nedves, akkor a fenékre egy réteg szalma, vagy száraz falevél hintendő, nehogy a káposztafejek közvetlenül a nedves földre érintkezzenek. A tele-rakott verem vékony réteg földdel, vagy még jobb, ha falevéllel takartatik be, a mely közül télen, erős fagy esetén is könnyen lehet kiszedni a káposzta fejeket. A felső réteget erősebb fagy esetén annyira kell vastagítani, hogy az a káposztáknak kellő védelmet nyújtson. Ez eljárásnál földolag, hogy a bevermelés alkalmával száraz idő járjon.

M. F.

Istállótrágya és műtrágyák.

Az istállótrágya egyes alkotórészei táplálják a növényeket, más alkotórészei humuszt alkotnak, a műtrágyák azonban pusztán táplálólágnak. A műtrágyákban foglalt tápanyagokat: foszforsavat, légenyt, kálit külön-külön is megvásárolhatjuk, s azokat szükség szerint használhatjuk fel. E tény általános jelentőségű. A mű-

trágyák teljesen pótolhatják az istállótrágyát, ha a talaj humusszal rendelkezik. Más esetekben pedig, nevezetesen ha növénytápláló anyagokra van szükségünk, a műtrágyák jelentékenyen fokozhatják az istállótrágya hatását. Ennélfogva minden középminőségű, homokos, mély talajon sikerrel alkalmazhatjuk a műtrágyákat, mert e talajoknál különösen kell gondoskodnunk növénytápláló anyagokról. Ellenben egyrészt nagyon kötött, másrészt nagyon könnyű talajoknál a humuszképző anyagokkal való trágyázás nagyobb fontossága. Ha azt akarjuk, hogy a műtrágyákban foglalt tápanyagok sikerrel felhasználhatók legyenek, a tulnehez és tulkönnyű talajok u. n. „mechanikus“ mineműségét kell megjavítanunk. Az istállótrágya pótlását, műtrágyák egyidejű hozzáadásával, sem szabad kevéssé becsülnünk. Az istállótrágya magában foglal ugyan minden növénytápláló anyagot, csak hogy nem mindegyiket oly mérvben, a mely mérvben azok megkívántatnak, ha jó termést akarunk produkálni. Ha egy hektár földet meglehetősen erősen megtrágyázunk, pl. 30,000 kg istállótrágyával, úgy a foszforsav, légenytartalom és káli a következő mennyiségekben fognak hatni:

	foszforsav	légenytartalom	káli
1-ső évben körülbelül	30 kg.	60 kg.	67 kg.
2-ik " " "	18 " "	36 " "	40 " "
3-ik " " "	6 " "	12 " "	13 " "

Ellenben jó, közepeszerű terméshez szükséges

	foszforsav	légenytartalom	káli
gabonaneműeknél körülbelül . . .	30 kg.	60 kg.	50 kg.
burgonyánál körülbelül	30 " "	75 " "	110 " "
takarmányrépánál körülbelül . . .	40 " "	110 " "	250 " "
repczénél körülbelül	50 " "	100 " "	90 " "

E sorokból láthatjuk, hogy a rendszerint három évre számított, meglehetősen erős istállótrágyázás, a gabonaneműek tápanyag-szükségletét csakis az első évben fedezheti. A második és harmadik évben már a műtrágyákhoz kell fordulnunk, ha kielégítő termésre akarunk szert tenni. Hasonlók a viszonyok más terményekre nézve is Istállótrágyázás mellett, ha az időjárási viszonyok is kedvezők, csupán az első évben számíthatunk bő aratásra. A következő években, ha a gazdasági növények tápanyagszükségletét fedezni óhajtjuk, a foszforsavat kálit és légenyt után, kell pótolnunk.

Felhívás a hazai közönséghez

Baross Gábor emléksobrára leendő adakozásra.

Ércz-szobrot annak, a ki életében is ércz volt! Mintája az igaz férfinak, a hazafinak, a kormányférfinak.

Kinek alkotásait hirdeti vas és arany.

A ki Magyarországot önmagához közel hozta.

A ki a honi ipart és kereskedelmet saját piedestáljára állította.

A ki vaskaput tört Dunánknak, arany kaput épített Fiuménknak.

Baross Gábor szobra legyen az utókor előtt látható jelvénye a munka megdicsőítésének.

A nép filléréiből gyűljön össze az ércztömeg, mely szobrát alkotni fogja.

A hatalmas alak, ki életében, mint Atlasz, hordozta vállán hazáját, hordozza azt ez ércz-szobor alakjában is az idők végtelenségéig!

E felhívással fordulunk a nemzethez, Baross Gábor emlékének méltó megörökíthetése végett.

A nemzethez, mely életében annyi ragaszkodással viseltetett iránta, halálában mélyen gyászolta, hogy állíthassuk fel lehetőleg mielőbb a fő- és székváros keleti vaspálya háza előtti díszes téren azon férfiu ércz-szobrát, kinek nagy alkotásai között legnagyobb mégis csak a hazai közlekedésügy ujáteremtése vala.

A szoborra szánt adományok, ez ivre jegezve, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamrához küldendők, mely kezelésüket magára vállalni szives volt.

Budapest, 1892. október hó 15-én.

Vasary Kólos, Magyarország hercegprímása, mint a Baross-szobor bizottság védnöke. Brázay Kálmán, a szobor-bizottság alelnöke. Báró Podmaniczky Frigyes, a szobor-bizottság elnöke. Wahrmann Mór, a szobor-bizottság alelnöke. J. Virág Béla, a szobor-bizottság jegyzője. Sztérenyi József, a szobor-bizottság jegyzője. Tordai Kádár Kálmán, a szobor-bizottság jegyzője.

A fent közölt s Baross nagy szelleméhez méltó felhívást, midőn olvasóinknak meleg figyelmébe ajánljuk, egyuttal felkérjük, hogy fillérekkel hazánk nagy fiának emléke megörökítéséhez hozzájárulni sziveskedjenek.

Önmagát tiszteli meg az a nemzet, a mely nagyjait megtiszteli s az ezeknek emlékét őrző ércszobrokkal saját nagyságát hirdeti.

Lapunk készséggel sorakozik a gyűjtők sorába, adományokat elfogad, nyilvánosan nyugtázza és rendeltetési helyére juttatja.

Az „Erdélyi Gazda“ az adakozást 5 forinttal megnyitja.

Kormányintézkedés.

A földmivvelésügyi m. kir. minister 56970. számú pályázati hirdetménye a Budapest fő- és székvárosban tartandó szőlészeti és borászati felsőbb tanfolyamra.

A földmivvelésügyi m. kir. ministerium Budapest fő- és székvárosban f. évi december hó 1-től kezdőleg egy évre terjedő szőlészeti és borászati felsőbb tanfolyamat nyit.

Czélja ezen felsőbb tanfolyamnak elméleti és gyakorlati alapon oly egyének kiképzését lehetővé tenni, a kik a tanfolyam sikeres bevégeztével akár a saját céljaikra, akár uradalmak, nagyobb birtokok, vagy egyesületek, szövetkezetek és vállalatok által létesített, avagy létesítendő nagyobb kiterjedésű szőlők és pinczések önálló kezelésére, esetleg az állam szolgálatában való alkalmazásra képesek legyenek.

A tanfolyamra való felvétel kellékei:

1. A magyar-óvári gazdasági akadémiának vagy a hazai gazdasági tanintézetek valamelyikének kitűnő sikerrel történt bevégeztését igazoló bizonyítvány.

2. Egészségi és erős testalkotot igazoló orvosi bizonyítvány.

A tanfolyam tandíjmentes s a felvett hallgató csupán saját ellátásáról tartozik gondoskodni.

Szegényebb sorsú és kitűnő bizonyítványokkal rendelkező egyének részére tíz, egyenként 600 forintig terjedhető ösztöndíj rendszeresített, melyek havi 50 forintnyi részletekben fognak kiszolgáltatni.

Azon hallgatótól, a ki a tanfolyam tartama alatt kellő előmenetelt nem tanúsít, az ösztöndíj, időközben is és azonnal elvonható.

A tanfolyamon részt venni óhajtok 50 kros bélyeggel ellátott és tanulmányaikat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket a földmivvelésügyi m. kir. ministeriumhoz czimezve, folyó évi november hó 5-ig azon gazdasági tanintézet igazgatóságánál tartoznak benyújtani, a melytől végbizonyítványaikat nyerték.

Budapest, 1892. október hó 14-én.

Földmivvelésügyi m. kir. ministerium.

Vegyes közlemények.

— A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara okt. hó 24-én tartott teljes ülésében a Baross-szoborbizottságba Sigmund Dezsőt jelölte ki. A kereskedelemügyi minister korábban tett ama kijelentéséhez képest, hogy a kamara 1891-ik

évi Jelentésének több pontját figyelmére fogja méltatni, egyelőre tudatja, hogy közölte az illető szakminiszterrel az urbéri pereknek a telekkönyvekben láthatóvá tételére vonatkozó óhajtást, de a szakminister ezt az erdélyi birtokrendezési ügyekről szóló törvényjavaslattal együttesen tárgyalni nem tartja helyesnek. A kereskedelemügyi minister a három osztályra kibővített kolozsvári építő-, fém- és vasipari tanmühelyek felügyelőbizottságát újból kívánván szervezni, felszólítja a kamarát, hogy a maga részéről három s Kolozsvár város, mint másik fentartó részéről három tagot hozzon javaslatba, a melyhez az iparos-egylet egy, a minister két taggal járul. Egyuttal kijelenti a minister, hogy a kamarától e tanmühelyek segélyezésére megszavazott évi 1500 forintot helyben hagyja. A kamara a felügyelőbizottságba Sigmund Dezsőt, Demjén Ágostont és Simonffy Istvánt jelölte ki. A katonaság számára szállított termények átvételénél működő bizottságba ellenörökül a kamara Reményik Lajost és Kaufmann Samut jelölte ki. A téglaméretek javaslatba hozott arányaira nézve a kamara a felkért szakértők nézete alapján a ministeri tervezetet elfogadja, a fedélcserepre nézve azonban ezen méretek megállapítását fölszemesnek tartja. A minister újabb kérdésére a kamara ismételtlen oda nyilatkozik, hogy az idegen iparosokra és kereskedőkre nézve merőben czéltalan a vásárok látogatása, ha már a baromvásárok napján nem árulhatnak, mert a vidéki vásári közönség e nap fordul meg a vásáros helyeken. A czukortartalmu italok és eledelk kivételénél az adóvisszatérítést a kamara is méltányosnak nézi s a zárai kamara megtalálásának eleget tesz, ez értelemben a maga részéről is felírva a minis terhez. Az aradi kamara az iránt kereste meg a kamarát, hogy a vasúti üzletszabályok szándékolt módosításánál az eddigi eljárástól nagyon eltérő 51 és 61. §§. káros hatására figyelmeztesse a kormányt, s ha lehet a tervbe vett intézkedést módosítsa. A közgyűlés pártolta a társ-kamara felterjesztését. A kamara költségeloirányzata 11.763 frt 80 kban állítatván meg, jóváhagyás végett felterjesztetik a ministerhez. A kamara feliratot határozott a ministerhez oly értelmű rendelet kibocsátásáért, hogy a helyhatóságok jó előre értesítsék a közönséget, ha a kolerafélelem miatt a vásári forgalmat betiltják, mert már sok panasz fordult elő, hogy a vásárlátogatókat a helyszinéről utasították vissza.

— **Hausse a czukorpiaczon.** Az európai czukorpiacokon a czukor ára az utóbbi napokban, az őszi időszakban szokatlan nagy mértékben emelkedett. A piacok mintha egymást akarták volna tullezítálni, olyan rohamosan emeltek az árakat, a melyek s is maradtak eddig legmagasabb niveaujukon, s tekintve a helyzetet, egyhamar nem is fognak alászállni. Európa legfontosabb czukortermelő országainak készletei alig nagyobbak a tavalyiaknál, a mennyiben most 310,579 tonnára rugnak a tavalyi 308,972 tonna ellenében; Amerikának összes készletei nem nagyobbak 152,132 tonnánál, holott tavaly ilyenkor 201,216 tonnára rugtak. Az új termés is aligha lesz nagyobb a tavalyinál, vagy talán akkora sem lesz mert az utóbbi időben a túlságos nedvesség és az alacsony hőmérséklet a répa fejlődésére igen hátrányos volt. Németországnak az eddigi becslések szerint csak mintegy 25000 tonnával több répája terem mint tavaly; Ausztria-Magyarországnak a tavalyinál kisebb; Franciaországnak a tavalyival egyenlő termése lesz. Oroszországban 100,000 tonnával kisebb termésre számítanak; Belgiumnak a tavalyival egyenlő, Hollandiának azonban jóval nagyobb termése lesz. Ha Európának mégis általában valamivel nagyobb termése volna a tavalyinál, ugy ezt a többletet a gyarmatok kisebb termése taljesen ki fogja egyenlíteni. A termésre való kilátásokon kívül más körülmények is hozzájárultak a czukorpiaczon az árak rohamos felszökötéséhez. Első sorban Angolország élénk kereslete, a vélelmény- és fedezeti vásárlások, az a hír, hogy Amerika is derekasan hozzá akar látni készleteinek kiegészítéséhez; a hamburgi czukorkészletek csökkenése, a gyárosok tartózkodó magatartása a kereslettel szemben és a fe-

hér czukor üzletének fellendülése. A trieszti czukorpiacz is megélenkült. A nyers czukor ára szeptember vége óta 1.50 forinttal emelkedett métermázsánknál.

— **A cikória vagy katáng termesztése.** E növény nálunk vadon is terem és ebben az állapotában ágas-bogas, kivülről sárga-színű gyökere nagyon szívós, ellenben kerti vagy mezei mivelléssel vastag, husos gyökereket fejleszt, melyek fölszeletelve és piritva a kávéhoz néha a kelleténél is nagyobb mértékben használt szurogátumot szolgáltatják. A kávéfogyasztó rossz szemmel nézi a cikória-gyarakat, annál jobb szemmel nézi azokat a kertgazda, mert kora ősszel pénzt kap katáng-terméseért. A mellett jelentékeny hasznot lát a cikória levelei után is, melyek az egy-egy és fél méternyi magas katángszáron sorakoznak és különösen a tejelőmarháknak szolgálnak izletes eledelül. A katáng enyhe és kissé nedves légkört és vérmes, jól lehet inkább könnyű, mint nehéz talajt kíván. Homokos agyag, vagy agyagos homok, ugy szintén meszes márgatalajban legjobban diszlik. A mennyiben e terménynek legfontosabb része a gyökér, módot kell ennek nyujtani arra, hogy a talajba behatolhasson és ott jól táplálkozhassék. Ha tehát sikerét akarja látni a kertgazda a cikoriatermesnek, akkor jó mélyen porhanyítsa fel a talajt. Ez pedig régiebb termő erejű legyen, mert a friss trágyázás nem czélirányos. Mégis ha szükséges a trágyázás, akkor a megelőző ősszel vagy télen kell bőven komposztot kihordani és széttergetni. A katángot részint tavaszi gabna utáni ugarba, részint here, tengeri vagy búkköny után szótkák vetni, burgonya után is szépen diszlik, utána pedig igen szemes gabona következhet, még pedig nagyon jó eredménnyel. Termelésénél azért ne téveszszük szem elől, hogy a talajt nagyon meghordozza. Alája a földet ősz után mélyen fel kell szántani, télen át rögben hagyni és tavasszal ujólag felszántani, ha lehet kétszer. Magját áprilisban vetk, szükség esetén azonban május végéig is vethető. Többnyire szórva vetik, a soros vetés 30 centiméternyi egymástól távolságra azonban sokkal jobban ajánlható. Egy hektárra szorva-vetésre 8—12 kiló, soros-vetésre 7—10 kiló mag szükséges, melyet czélszerű vetés előtt beáztatni. Némely kertgazda védett helyre, kertbe veti és onnét ülteti ki a trágyás földbe. Ha kikelt a vetés, siessünk megkapálni, hogy a gyom el ne szaporodjék, egy-szersmind olyképp kell most a növényeket elhelyezni, hogy 30 centiméternyire álljon minden oldalról a másiktól és hibát követünk el, ha közelebb hagyjuk egymáshoz, mert ez esetben a gyökerek nem fejlődhetnek ki kellőleg. A kapálást később ismételni kell kis töltőgetéssel egyetemben, minthogy a gyökereknek nem szabad kilátszani a földből. Ha már megnőtt a szára, hébe-korba le lehet legalsó leveleit szedni, de csak más takarmánnyal vegyest szabad etetni, mert egymagában etetve hasmenést okoz a jószágnak. A leveleket kis kimélettel kell szedni, zöldjét pedig egészen levágni egyáltalán nem szabad a gyökerek kiszedéseig, minthogy ezzel a termés mennyiségét csorbítanók. A levelek elsárgulása mutatja, hogy a gyökerek érettsége elérkezett. A gyökereket rendszerint szeptember végén vagy október elején szedik ki, még pedig óvatosan, mélyen kiásva, ezeket megmossák leszikkasztják és legott elszállítják a gyárnak. Ha túlságosan olcsó az árfolyama, akkor jobb, ha etetésre használjuk, minthogy tejelő marháknak kitűnő takarmány. Hektáronként 150—200 métermázsza szár az átlagtermés, kedvező években mindenesetre szép eredmény és minthogy legutóbbi években a cikóriapótkávé-gyarak meglehetősen szaporodtak, üdvös volna, ha a gazdák minél jobban érdeklődnének ezen ipar-növény termelése iránt.

— **Tizennégy telivér-mén a hazai lótenyésztés szolgálatában.** „Gagát“ a gróf Batyányi és Keczer szövetség híres Derby nyerő ménjét az állam 3 évre — 36 000 frtért kibérelte. Ezenkívül az állam még a következő 13 mént vásárolta meg: 1. Gróf Festetics T 5 éves sárga ménjét, Johnsbach-ot (ap. Doncaster, a. Caledonia) 2. Gróf Batyányi E 6 éves pejmenjét, Meryman-t (ap. Monarch, a. Malka) 3. Blas-

kovits E. 4 éves sárga ménjét Fortély t (ap. Cyreg Millar, a. Bocses). 4. Döry J. 3 éves sárga ménjét, Péter bácsi-t (ap. Remény, a. Miss Lumley). 5. Gróf Kinsky Zd 4 éves pejmenjét, Hazafi-t (ap. Ruperra a Huming Bee). 6. Gróf Kinsky Zd. 4 éves sárga ménjét, Trofast-t, (ap. Ruperra, a Thalma). 7. Gróf Henckel A. 4 éves pejmenjét, Khalit-ot (ap. Grand Buccaneer, a. Konotopa). 8. Báro Keiserstein H. 3 éves sárga ménjét, Macbeth-et (ap. Doncaster, a La Mascot). 9. Fáy J. 10 éves pejmenjét, Kakuk-ot (ap. Kalandor, a. Tunica). 10. Gróf Eszterházy M. 7 éves sárga ménjét, Verchwender-t (ap. Vederemo, a. Palma). 11. Gr. Esterházy M. 9 éves pejmenjét, Isotherme-t (ap. Barometere, a. Kenne Dich). 12. Báro Üchtritz Zs 5 éves sárga ménjét, Atyafi-t (ap. Waisenknabe, a Analog.) 13. Ugyanazon tulajdonos 3 éves pejmenjét, Illico-t (ap. Hastings, a. Ilona). E csődörök nagy részének ereiben, mint látjuk, Buccaneer-vér csörög, kisebb részben a A Doncaster és Ruperra vére.

Gümőkóros állatok husának fertőző képessége. A „Veterinarius“ után erre nézve a következőket közöljük: Kastner 1889-ben ide vonatkozólag megejtett kísérletei kivétel nélkül negatív eredményre vezettek. 16 gümőkóros szarvasmarhától, melyek közül csak egy volt oly súlyosan beteg, hogy husát a közfogyasztástól elvonták, a husból kipréselt nedvet 3—5 kmnyi mennyiségben tengeri malaczkok hasüregébe fecskendezte. A beoltott állatok közül egy sem lett gümőkóros. A szarvasmarhákban mindig csak elmeszesedésben levő gümők voltak jelen és sohasem találtatt az ennél ritkább elsajtosodás. Miután időközben Steinheil azt találta, hogy gümőkóros meghalt emberek husnedve rendszerint fertőz, Kastner újból tanulmányozta a kérdést, ezuttal azonban majdnem kizárólag oly állatok husát használta a kísérletekhez, melyeket a vágóhídon mint emberi élvezet alkalmatlanokat elkoboztak és melyek tüdejében a kóros részek elsajtosodásban és nem elmeszesedésben voltak (az emberben a gümőkben csak az előbbi elfajulás szokott előfordulni). Egészben 7 állattól vett hussal 12 kísérletet tett oly módon, hogy a kipréselt husnedvet tengeri malaczkok hasüregébe fecskendezte s néhány esetben előzetesen a hasüregét ammoniakkal lobosan izgatta. A 12 kísérlet közül 10-ben az eredmény pozitív volt; negatív eredményt az a kísérlet adott, melyhez kevésbé súlyosan beteg állattól vette az anyagot. A kísérletekből azon következtetés vonható le, hogy súlyosan megbetegedett gümőkóros állatok husa sokszor tartalmaz gümöbaccilusokat és pedig főleg akkor, ha a kóros szövetek sajtosan elfajultak és nem elmeszesedettek. Ugy látszik, hogy sajtosan elfajult szövetből bacillusok a nedvkeringsbe az elsajtosodott gümők által felmaródott véredényeken át aránytalanul könnyebben juthatnak és vitethetnek szét a testbe, mint elmeszesedett góczokból, sőt utóbbiakból ily széthurczolás talán épenséggel nem is történhetik. Ennek folytán leölt állatok vizsgálata közben nemcsak a bántalom elterjedésének fokára, hanem talán még inkább a kórbonczatani elváltozások természetére kell ügyelettel lenni, kizárólag elmeszesedett góczok jelenlétében a fertőzés veszélye igen csekély, míg sajtos tömegek jelenlétében ily veszély nagyon is fenforog. Ennek megítélése a husvizsgálónak képezi feladatát s hogy lelkiismeretes és gondos eljárás mellett helyes ítéletet mondhatni, azt a müncheni vágóhídon működő vizsgálok bebizonyították, mert pozitív eredményt csakis elkobzott állatok husával tett kísérletek adtak.

Óvószér az ezüst tárgyak megfeketése ellen. Tudvalevő dolog, hogy az ezüst, ha különös óvintézkedés nélkül tétetik el, rövidebb, vagy hosszabb idő múlva megfeketedik felületén. Ennek az oka a csaknem minden légnak kénkönyeni tartalmában és az ezüstnek azon nagy hajlandóságában keresendő, hogy annak kén-tartalmával együtt fekete kén-ezüstöt egyesüljön. Ha ezüst tárgyakat a megfeketedéstől megóvni akarunk, ajánlatos azokat egy gyöngö, szintelen lakkreteggel bevonni, vagy pedig a mennyiben ezeknél lakkbevonat alkalmazva nem volna, mint kések, villák, kanalak stb.-nél, ón,

őnféher, vagy még inkább ólomféher papirba burkolni. E papiroos legcélszerűbben úgy készíthető, ha ónport, őnféheret, vagy ólomféheret keményítő-csiriz segélyével közönséges papir felületére erősítünk, vagy ezen anyagokat a papirba már annak készítésekor belefoglaljuk. Ilyen papiroos és mindenképp az ólomféher papir még nagyobb rokonságban vannak a kénkönyeni kénjével, mint a fémzűst s feloldják azt, még mielőtt az az ezüstáruhoz hatolhatna. Megjegyzendő, hogy főleg az ólomféher, kevésbé az őnféher, mérgesek, amiért is e papiroos használatánál kellő óvatosság fejtendő ki. Megfeketedett ezüst tárgyaknak ismét fényessé tétele céljából ajánlatos azokat szalmiakszeszbe tenni, vagy kefével, vagy törölközővel, melyek szalmiakszeszszel vannak megnedvesítve, megtisztogatni. A szalmiakszesz feloldja a fekete kénzűstöt, anélkül azonban, hogy a fém ezüstöt megtámadná, ami az eddig használt eljárások fölött nagy előnyt biztosít.

A fegyverrészek keményítésére a ruhái-i „Waffenschmied“ a következő tanácsokat adja: A vasrészeket legjobb durva, porrá tört szénnel telt bádogszekrénybe csomagolni, miközben a bádogszekrényt a vizedény fölött megfordítjuk, hogy a vasrészekhez levegő ne jusson. Mihelyt a szükséges hőfok el van érve, a keményítő szer szénennel látja el a vasat és így acélburkolatot képez, mely a lehülés után megkeményedik és egyidejűleg szép szürkén és kékesen márványozott színt mutat. A kemény felület azonban csak csekély mértékben hatol be a vasrészekbe, minthogy ép ama színt kívánjuk megtartani, a mely magasabb hevítésnél szürkés fekete színbe megy át, mely esetben a széneny okvetlenül mélyebben hatol be, de viszont a vas is merevebbé lesz. Ismételt berakásnál a széneny behatolása a jó puha vasnál mind lassabban megy végbe, úgy hogy a belső mag mindig puha marad. Igen jó a betétel behütését hűtött vízben eszközölni. Ezáltal képesek vagyunk a betétnek a szükséghez képest nagyobb vagy kisebb keménységű burkolatot adni. Ellenben az agy csavarlyukai könnyen tulkeményednek, minthogy az valamivel jobban felmelegítették és a vas tömegében aránylag gyöngébb lesz, mint a test a víz edényben. Keményedési repedések csak akkor következnek be, ha a külső réteg a lehütésnél gyorsabban kénytelen összehuzódni, amint azt a belső meleg test megengedi. Ismételt keményítésnél azonban veszedelmessé válhatnak a vas belső kötelékének meglazulása, vagy ha a vizedény kemény acélmaradványbeli vasból, vagy rosszul széntelenített öntvényből készült. Ez esetben az anyaga át meg át üvegekeménynyé és ezért könnyen törékenynyé lesz. Tökéletlen vas már keményítés nélkül is veszedelmes.

Piaczi értesítő

Budapesti gabonatözsde. Legujabb jelentés. Buza üzlet irányja lanyha. Kínálat nagy és sürgős, mérsékelt kereslet mellett. Árak 2 1/2—5 krral estek. A többi gabona nemekben gyér forgalom mellett az irány és árak változatlanok.

Árak: Buza 75—80 kg. 7 forint 10 — 7 frt 90 kr. Rozs 70—71 kg. 6 frt 40 kr. 6 frt 60 Arpa 60—66 kg. 5 frt 15 kr. — 7 frt 50 kr. — Zab 59—41 kg. 5 frt 65 kr. 5 frt 85 kr. Tengeri 73—75 kg. 4 frt 70 kr. — 4 frt 80 kr. Repeze 11 frt 25 kr. 11 frt 75 kr. Köles 6 4 frt 60 kr. 4 frt 80 kr.

A határino üzlet forgalma mérsékelt s az alacsonyabb amerikai gabonárák miatt bágadt irányt követ.

Budapest. Vetőmagvak. (Mautner Ódön tudósítása az „Erdélyi Gazda“ számára.)

Lóhere. A lefolyt héten esélcsend állott be; külföldről csak itt-ott kérdezősködtek lóhere után, piacunkon sem mutatkozott valami nagy vételkedv kivéve szép nagyszemű magra, melyekért meglehetősen árak voltak elérhetők. A külföldiek, mint látszik árcsökkenés reményében későbbre akarják vásárlásaikat halasztani, természetesen a jövő titka, vajjon helyes nyomon indulnak-e, tény az, amerikai lóhere pár nap óta 1—2 márkával olcsóbb lett. A magyar lóheremag ára minőség szerint 62—68 frt közt váltakozott.

Luczerna. Itt helyben egy 200 mmázsás tétel a hét végén 48 frt átlag áron adatott el, különben változatlan a helyzet. Termelőknél még jócskán vannak készletek és különösen szebb minőségűek vidéki államásokon könnyen adhatók el. Idei magért minőség szerint 48—68 tavalyiéért 40—45 frtot fizetnek.

N.-Várad okt. 18 Tiszta buza 7 frt — kr. Elegy buza 5 frt 35 kr. Rozs 5 frt 40 kr Arpa 4 frt 60 kr Zab 5 frt 20 kr. Törökbuza 4 frt 80 kr. Széna kötetlen 3 frt — kr. Alomszalma 1 frt 80 kr. mmként. Marhabus 56 kr. kg.

Erdélyi piacok.

Kolozsvár. 1892. nov. 3-án. Tiszta buza 7 frt 50 kr — 6 frt. 50 kr. Rozs 5 frt 70kr.—5 frt 40 kr. Törökbuza 4 frt 30 kr.—4 frt 20 kr. Zab 4 frt 60 kr.—4 frt 20 kr. Széna (legjobb) 2 frt 50 kr. Alomszalma 1 frt 49 kr. 100 kilogramonként. Fa kemény nem usztatott 3 frt — kr. köbméter. Marhabus 56 kr., disznózsir 64 kr. Paszuly 6 kr. kilónként. Burgonya 3 frt. hektoliter.

(Árak krajczárokbán)

A piaci ezikkek	Mérték	Brassó	Csiksereda	Deés	Dicső-Szent-Márton	Erz-ébet-város	Fogarasz	Gy-Szent-Miklós
Tiszta buza	mm.	768	950	640	500	800	835	750
Elegy buza	„	603	875	520	400	750	700	—
Rozs	„	542	723	440	350	600	473	500
Arpa	„	457	791	—	—	—	—	470
Zab	„	444	750	400	270	420	444	300
Törökbuza	„	426	612	320	300	480	473	420
Széna	„	220	400	400	250	120	200	800
Alomszalma	„	120	100	180	50	100	140	—
Tűzifa	km.	260	200	240	400	220	270	200
Marhabus	kg.	52	40	48	48	52	48	48
November		21	26	1	2	22	4	5

A piaci ezikkek	Mérték	Sepsi-Szent-György	Szamosújvár	Szász-Régen	Szászváros	Székelly-Udvarhely	Sz-Somlyó	Torda
Tiszta buza	mm.	740	650	650	800	690	—	650
Elegy buza	„	700	560	530	700	510	—	500
Rozs	„	520	500	480	530	470	—	500
Arpa	„	430	360	460	500	—	—	400
Zab	„	390	400	390	500	420	—	350
Törökbuza	„	400	360	420	400	500	—	400
Széna	„	450	200	240	180	800	—	200
Alomszalma	„	200	100	120	80	200	—	40
Tűzifa	km.	200	230	220	200	240	—	225
Marhabus	kg.	46	48	44	48	48	—	44
November		24	24	20	22	25	—	1

A piaci ezikkek	Mérték	Gy-Fehérvár	Kézdi-Vásárhely	Maros-Vásárhely	Medgyes	Nagy-Enyed	Nagy-Szeben	Segesvár
Tiszta buza	mm	750	730	683	550	525	667	805
Elegy buza	„	700	—	618	450	475	597	605
Rozs	„	530	519	506	350	375	514	500
Arpa	„	—	491	350	—	—	500	—
Zab	„	540	500	440	200	300	457	488
Törökbuza	„	455	460	390	300	350	528	445
Széna	„	300	400	250	160	320	150	200
Alomszalma	„	200	110	80	80	220	100	120
Tűzifa	km.	260	250	320	260	240	325	230
Marhabus	kg.	52	48	52	52	48	54	58
November		1	3	3	27	27	3	27

Allatvásárok.

Budapest-kőbányai sertés vásár. November 4-én Élénkebb forgalom mellett az e heti üzlet csendes volt.

Heti átlagárak: magyar válogatott árú 320—380. klg. nehéz 44 1/2 — 45 kr. 280—300 klg. nehéz 44 1/2—45 kr. Öreg 300 klg. tuli 41—42 kr. vidéki sertés 41—46—kr. Szerb 41—43 kr román kr. tiszta klgk. Páronként 45 klg. ételsuly levonás és 4% engedmény szokásos.

Élesegárak: Uj tengeri 5 15; arpa 5 50 Kőbányán átvéve.

Debreczen. Heti állatvásár október 25. (Eredeti tudósítás). Szarvasmarha felhajtattott 1400 drb.; eladatott 772 drb. Ló felhajtattott 290 drb; e'adatott 113. Sertés felhajtattott 300 drb; eladatott 2156 drb.

Felelős szerkesztő és kiadó: Sz. Szakáts Péter.

ELADÓ

válogatott, nagyszemű kocsányos,

TÖLGY-

Értekezhetni ifj. Lészay Ferencznel Magyar-Gorbón (posta állomás). 111 (2—3)

Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyitermékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomassalak, egeresi trágyafosz, chilisalétrom, kálisok és egyéb különleges műtrágya-termékeit szavatolt tartalom mellett.

A t.-gazdaközönségnek rendelkezésére áll a gyár vegyészeti laboratóriuma is, mely vegyi vizsgálat nyomán megállapítja és javaslatba hozza az alkalmas műtrágyát. Ily vegyi vizsgálatokat a gyár díjmentesen eszközöl, szükséges hozzá 5 kiló talajminta és megjelölése annak, mi fog azon talajba vetetni.

Mindennemü felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál.

a műtrágya-gyár Egeresen
vagy annak központi irodája:

Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz.

a hova a levelek és megrendelések intézendők.

82 46—52)

SINGER ZWEIG ÉS TÁRSAI
aradi és temesvári
kizárólagosan szabadalmazott gyáraiból
concentrált

marhatrágya

(Engraise de boenf)

legjobb és legolcsóbb trágyaszertartalmának jótalássa mellett egyedüli elárúsítása az erdélyi részekre

Deutsch Adolf
terménykereskedőnél

Gyulafehérvárt

a hol bővebb felvilágosítások is nyerhetők.

110 (5—6)

A Közművelődés Irodalmi és Műnyomdai
Részvény-Társaság.

KOLOZSVAR (FIÓKÜZLET BRASSÓBAN)
szíves figyelmébe ajánlja a modern graphikai követelményeknek megfelelően berendezett

Könyvnyomdáját

mely újabban a legdiszesebb betűkkel szaporított s így a legkényesebb igényeket is kielégitheti. 90 (38-x)

Könyvnyomdájának Lithographiája

melyben a legjelesebb erők s a legkitünőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi nagyobb műintézetek méltó versenytársa.

Arai határozottak, olcsók.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

Előfizetéseket elfogad az

„1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK”-ra.

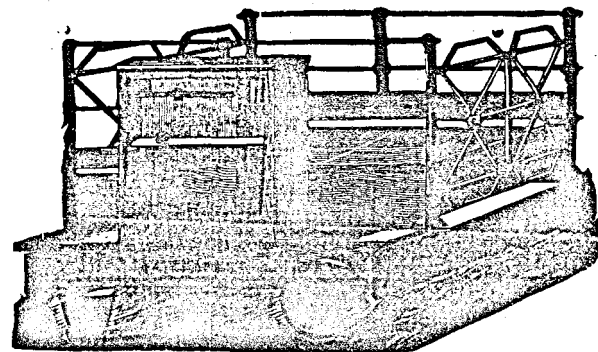
Ara negyedévre 1 frt.

FAIRBANKS-mérlegek

a legtökéletesebb mérleg-szerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolosúlyos fémmérő-karral bírnak és a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik.

Gazdasági-szeker-, marha- és zsák-mérlegeinket czélszerű és a czélnak megfelelő szerkezetüknél fogva különösen a gazdák gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk. Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyár: Ujpest. Központi iroda és raktár: Budapest, Andrassy-út 12 sz.

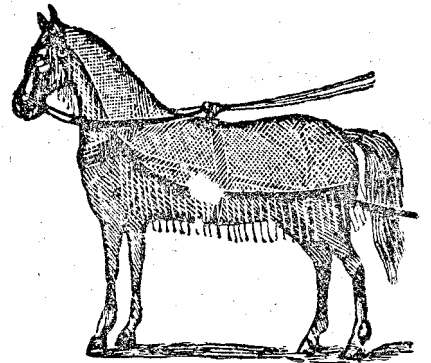

80 (21—26)

JOHN BLOCK, vezérigazgató.

Mindennemü gazdasági
kötélárukat,

u. m.: lóistráng, kötőfék, rudalókötél, kéveköto-zsinórok, dohány-zsineget. gabnazzsákokat, takaró- és vízmentes ponyvákat, valamint különlegeségeket kocsizó lóhálók, tornaszerek és függő-ágyakból legjutányosabban ajánlanak

BLEIER és WEISZ

100 (10—13)

kötélgyárosok

BUDAPEST, Károly-körút 1. szám alatt (a Kerepesi-ut sarkán).

A tavaszi vetéshez ajánlunk!
mindennemü műtrágyákat és pedig:

spodium- és csontsuperphosphat, kénsavas ammóniák, káli, chilisalétrom, szarv- és csontliszteket szavatolt tartalommal a legjutányosabb árak mellett.

Figyelmeztetés. Az orsz. magyar gazdasági egyesület 1891. évben a különböző műtrágyagyárosoktól beérkezett műtrágya-ajánlatokat elbírálás alá vevén, mint legjutányosabbat a mi gyártmányunkat ajánlja, különösen kiemelve, hogy részünkről tisztán szerves anyagok szállítanak, melyek a legkitünőbb növényi tápszert szolgáltatják. (Lásd „Gazdasági Lapok” 1891. márczius 8-iki 10. számát.)

83 (45—52)

Árjegyzékkel kívánatra készséggel szolgálunk.

Első pesti spodium-, enyv-, műtrágya-vegyi termények gyár
részvény-társulat.

Központi iroda:
Budapest, VI. Váci-körút 31.

Bujánovics Sándor,
elnök.

Nyers Carbolsavat,

Carbolsavasmeszet, Carbolport,

Carbolineumot, aszfalt elszigetelő lemezeket

fekete és vörös tetőlakkot

Aszfalt-pépfedéllemezeket

elismert kítunó minőségben gyárt és ajánl

BIEHN JÁNOS

102 (10—10) aszfalt- és vegyészeti kátránytermékek gyára

BUDAPESTEN, IX. Ferenc-körút 46. sz.